

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady dňa 24. 4. 2024

Správa o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z.

Podnet na preverenie č.: 0081/SO/2024

Programová služba: TA3

Vysielateľ: C.E.N. s.r.o.

Číslo autorizácie vysielania: AT/87

Na základe záverov uvedených v správe Kancelária Rady pripravila nasledujúce uznesenie:

Návrh uznesenia:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 ods. 1 až 4 a § 110 ods. 2 písm. e) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) v senáte 2 zloženom z predsedu senátu doc. Mgr. Pavla Izraela, PhD. a členiek senátu Mgr. Andrey Cox a Mgr. Kataríny Začkovej postupom podľa § 150 zákona č. 264/2022 Z. z. preverila podnet na preverenie evidovaný pod č. 0081/SO/2024 smerujúci voči vysielaniu programovej služby TA3 vysielateľa C.E.N. s.r.o. a uznala podnet na preverenie podľa ustanovenia § 150 ods. 13 zákona č. 264/2022 Z. z. za **neopodstatnený**.

Úloha:

Kancelária Rady informuje podávateľa podnetu na preverenie o výsledku preverenia podnetu.

T: 6. 5. 2024

Z: PgO

Kancelária Rady pre mediálne služby

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady pre mediálne služby dňa 24. 4. 2024

Podnet na preverenie č. 0081/SO/2024 zaevidovaný dňa 26. 1. 2024
Podávateľ: fyzická osoba
Predmet podnetu: Téma
Deň a čas vysielania: 26. 1. 2024 9:30 hod.

Programová služba: TA3
Vysielateľ: C.E.N. s.r.o.
Číslo autorizácie: AT/87

Dátum: 17. 4. 2024

OBSAH PODNETU:

„Relácia o "hoaxoch a dezinformáciach" bola absolutne nevyvazena. Moderatorka absolutne nevyvazovala názory dvoch hosti relácie, pričom obaja "hostia" prezentovali rovnake názory a sirili svoje chore bludy.“

PRÁVNE VÝCHODISKÁ POSUDZOVANIA:

Zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“):

§ 25 Prístup verejnosti k pluralitným, objektívnym a nestranným informáciám

Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný (...)

b) zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.

ANALÝZA – stanovisko Kancelárie Rady pre mediálne služby:

Hostiami relácie *Téma* zo dňa 26. 1. 2024 boli Tomáš Kriššák, odborník na informačnú bezpečnosť a David Púchovský, zakladateľ sociálnych sietí policajného zboru. Hlavnú tému diskusie uviedla moderátorka nasledovne:

Moderátorka: *„Pekný deň. Sledujete reláciu *Téma* hoaxy a podvody. Verí im stále viac ľudí a sú čoraz sofistikovanejšie. Podľa odborníkov sa v poslednom období menia ich autori. Kým v minulosti išlo prevažne o manipulátorov pôsobiacich na dezinformačných weboch, dnes ich šíria aj ľudia s politickými ambíciami.“*

Na úvodnú otázku, aká je v súčasnosti sila dezinformácií, reagoval T. Kriššák slovami, že v súčasnosti je sila dezinformácií čoraz väčšia. Za hlavnú príčinu označil rozvoj digitálnych platforiem a komunikačných technológií. Zvýšil sa počet informácií, ktorými sme každý deň doslova zahltení a obrovské množstvo týchto informácií je skratkovitých, zmätočných, pričom mnohé z nich sú vytvorené s cieľom manipulovať verejnosť. Podľa neho tento fenomén začal narastať niekedy po roku 2013 a je úzko spojený s aktivitami Ruskej federácie voči Ukrajine. Ide o hybridné pôsobenie, ktoré je súčasťou hybridnej vojny, pričom odvtedy tento problém u nás narastá, kopíruje spoločenský a vnútropolitický vývoj, dezinformácie a hoaxy sa stali každodenným nástrojom, ktorým je do určitej miery menežovaná verejná mienka. Na otázku, kto aktuálne stojí za klamstvami, ktoré sa šíria, T. Kriššák uviedol príklad Ruskej federácie, ktorá je veľmi silná aktivitami na sociálnej sieti ako Facebook alebo Telegram a jej niektoré spriaznené kanály sa snažia šíriť naratívy, ktoré vyhovujú záujmom Ruskej federácie. Podľa neho na Slovensku sú aktuálne títo aktéri dominantne zodpovední za vznik a šírenie informačných hrozieb, ktorým je naše obyvateľstvo vystavené. Na otázku, prečo nie je aktívna v minulosti známa facebooková stránka polície SR D. Púchovský reagoval tvrdením, že o boji proti hoaxom v rámci polície rozhodol ešte R. Kaliňák v roku 2017. Následne bol intenzívnejší boj na odbornejšej úrovni rozbehnutý za P. Pellegriniho a jeho vlády, no potom prišli krízové roky vďaka COVIDu a vojne, a niektoré entity zistili, že proti dezinformáciám sa neoplatí bojovať, ale dajú sa využívať na ovplyvňovanie verejnej mienky. Po posledných voľbách prišlo k rozhodnutiu, že dezinformácie sa na štátnej úrovni nebudú vôbec riešiť, a tak komunikácia polície proti dezinformáciám na spomínanej stránke bola v podstate zastavená a v súčasnosti nie je aktívna. Hodnotí to ako nie správne rozhodnutie, nakoľko dezinformácie sú novodobým fenoménom, je to neviditeľný nepriateľ, ktorý má obrovskú silu, lebo dokáže ovplyvňovať dianie v krajine, dokáže vplývať na inštitúcie, na demokratické zriadenie, a ak sa štát zbavuje jedného nástroja proti tomuto nepriateľovi, tak ho to výrazne oslabí. Deklaroval, že v prípade, ak za týmto rozhodnutím stojí jeho osoba, nemá problém odísť, že v projekte zostalo veľa ľudí a že je veľkou škodou, že takýto nástroj je neaktívny. Informoval, že po menovaní terajšej vlády prišiel zásah priamo z ministerstva vnútra voči jeho statusu, ktorým pripomenul dezinformáciu o mobilizovaní občanov do vojny na Ukrajine s príkazom na jeho stiahnutie. Moderátorka následne upriamila

pozornosť na spustenie nového projektu Hoaxy a podvody, o ktorom D. Púchovský informoval, že bude pokračovaním apolitických aktivít, ktoré robili v rámci policajného zboru, že budú vysvetľovať klasické hoaxy, ktoré sa budú masovo šíriť na sociálnych sieťach, ale aj proaktívne vytvárať rôzne edukatívne preventívne kampane, aby upozorňovali napr. na rôzne symboly, ktoré môžu mať vplyv na našu informačnú bezpečnosť a podobne. Na otázku, na čo sa šíritelia klamstiev a dezinformátori v súčasnosti zameriavajú T. Kriššák konštatoval, že manipulátori sa aj dnes vracajú napríklad k pandémie, snažia sa ľudí presvedčiť rôznymi lživými naratívami, že sme vlastne boli akýmsi spôsobom pripravení o slobodu a nútení robiť niečo, čo bolo neefektívne a úplne zbytočné, napríklad nosenie rúšok či očkovanie. Že sú snahy ďalej manipulovať spoločnosť, ktorá bola týmto ťažkým obdobím veľmi traumatizovaná. Uviedol, že manipulátori skúšajú aj nové techniky, taktiky a príbehy, ktorými manipulujú verejnosť, v poslednom období sa veľmi výrazne snažia rozdeliť spoločnosť. Napríklad príbehmi, ktoré sa týkajú Ukrajiny, aby zmenili spôsob, akým ľudia vnímajú to, či je nelegitímne pomáhať a podporovať Ukrajinu, že sa snažia napr. vyvolať dojem, že Ukrajina si je ako keby sama nejakým spôsobom na vine za to, že bola napadnutá Ruskou federáciou. Podľa neho manipulátori veľmi dobre vedia, ktoré skutočné elementy okolo nás môžu vyvolať v spoločnosti strach, a tak sa snažia vytvoriť falošné, prehnané príbehy, ktorými sa snažia emóciu v spoločnosti gradovať, aby tak získali spoločenskú atmosféru, kedy ľudia už nad vecami nevedia viesť diskusiu racionálne, reagujú pudovo, na základe strachu, a tak sa vlastne dosiahne efekt, kedy je možné s davom pracovať oveľa jednoduchšie. Na otázku moderátorky, čo je podhubím šíriteľov dezinformácií T. Kriššák uviedol, že vďaka analytickým nástrojom vieme, že digitálne platformy slúžia rôznym aktérom na rôzne ciele, že napríklad na Slovensku je najviac radikálnou platformou Telegram, kde neexistujú absolútne žiadne regulácie a kde sa uchýlilo aj mnoho aktérov, ktorí predtým šírili rôzne radikálne manipulácie, dezinformácie na iných platformách. Podľa neho je Telegram srdce temnoty toho informačného priestoru, kde mnohí manipulátori dennodenne prinášajú nové a nové príbehy. Ak majú niečo, na čo ich publikum reaguje, tak takáto informácia sa potom rozšíri aj do ďalších platforiem, ako napríklad na YouTube, na Facebook a Instagram, a tak sa postupne stáva, že takáto informácia začne byť spoločnosťou akceptovaná, pretože prichádza z mnohých smerov, od mnohých aktérov a ľudia sú takýmto dezinformáciám vystavení v takej veľkej miere, že im naozaj začnú veriť. Na dotaz, kde hľadať koreň problému zvaný dezinformácia D. Púchovský uviedol, že veľkú úlohu zohrávajú fanúšikovia stránok. Konkrétne na ich policajnú stránku, ktorá si získala veľkú dôveru, posielali fanúšikovia množstvo správ o výskyte hoaxov. Potvrdil, že išlo najmä o siete Facebook a Telegram, ktoré dodnes šíria rôzne závadové obsahy, voči ktorým materská spoločnosť Meta vôbec nezasahuje, a naopak, dostávali informácie, že rôzne stránky, ktoré boli zamerané na vysvetľovanie dezinformácií, boli zo strany Facebooku blokové. Na otázku, prečo mnohí ľudia stále dezinformáciám veria, T. Kriššák uviedol, že vysvetlení je mnoho. Psychologické vysvetlenie je také, že práve dezinformácie ponúkajú ľuďom, ktorí cítia napríklad strach, a nevedia si ho zracionalizovať, nevedia si ho spojiť s realitou, tú alternatívu, že to ich vnútorné prežívanie má konečne nejakú formu, kedy si vlastne vedia povedať, že to, čo cítia, je v poriadku, je správne. Že manipulátori zneužívajú v ľuďoch napätie a strach, ponúknu im falošný príbeh, ktorý potom vnesú do psychiky toho človeka, a vytvoria v ňom pocit vyrovnania, pochopenia. Sociálne vysvetlenie je také, že v dezinformačných kanáloch vznikajú drobné subkultúry, ľudia nachádzajú podobné hlasy, podobné myšlienkové prúdy ako sú tie ich, a dokážu sa s tými ľuďmi stotožniť. Nachádzajú v nich pochopenie, ktoré nenachádzajú napr. vo svojej rodine, v práci, v inom kolektíve. A tak vzniká čoraz väčšia subkultúra, ktorá si udržiava nejaké vnútorné presvedčenie, čo ďalej smeruje aj k tomu, že naša spoločnosť je tým viac polarizovaná a rozdelená. Podľa D. Púchovského sú dezinformácie na Slovensku veľmi úspešné aj vďaka podpore zo strany vplyvných politických a podnikateľských síl. Na otázku moderátorky, ako budú na novej platforme, ktorej cieľom je vysvetľovať ľuďom, ako sa vyznať v informáciách a presvedčať ľudí, ktorí už veria dezinformáciám, D. Púchovský uviedol, že ak je človek už skalopevne presvedčený, ak ľudia neveria ani odborníkom, keď spochybňujú lekárov, bude veľmi náročné ich nejakým spôsobom presvedčiť. Chcú sa zamerať na tých, ktorí čerpajú informácie z rôznych zdrojov. Im by chceli prezentovať názory expertov, vyštudovaných ľudí, ktorí napr. zachraňujú životy, ktorí sa vedia vyjadriť k tomu, čo je radiácia a pod. Uviedol, že do nového projektu sa hlási množstvo ľudí, ktorí chcú prispieť formou nejakých príspevkov, budú zháňať expertov, ktorí sa budú vyjadrovať. Na otázku, či sa nestretli s agresívnym správaním, keďže dlhodobo

bojujú proti dezinformačnej scéne, uviedol, že s jeho osobou sú spojené takéto vyhrážky v súvislosti s COVID-om a uviedol negatívne skúsenosti so sieťou Facebook, ktorá podľa neho radšej zmaže nejaký pozitívny článok, niečo proti dezinformáciám, ako keby mala odstrániť článok s nenávisným obsahom, ktorý na sieti ponechá. Podľa T. Kriššáka kľúčom k úspechu v boji proti dezinformáciám je viera v pravdu, nereznovať, pohybovať sa v tom priestore, neustále sa snažiť šíriť pravdivé informácie, overovať ich a snažiť sa formulovať ich tak, aby boli zrozumiteľné a ľudia si na ich základe mohli robiť informované rozhodnutia. Uviedol, že chodí robiť prednášky do škôl, vzdelávať ľudí do rôznych inštitúcií, aby sa povedomie o tom, že čo môžeme robiť ako spoločnosť v rámci informačnej bezpečnosti, zvyšovalo. Podľa neho to nie je len o tom, mať za každých okolností pravdu a objektívne informácie, ale je to aj o tom, aby sme pestovali určitú kultúru slušnej diskusie, slušnej komunikácie a prinášali to do svojich rodín, do svojich kolektívov a mysleli pritom aj na to, že každý potrebuje byť akceptovaný, rešpektovaný. Integritou toho celého procesu je mať aj objektívne informácie. Podľa neho ak toto všetko človek dodrží, tak ako spoločnosť sme naozaj na správnej ceste sa z tejto krízy, z týchto kognitívnych chorôb, ktoré priniesli dezinformácie a hoaxy vyliečiť, a on osobne verí, že sa nám to podarí. Na otázku možnej väčšej regulácie sociálnych sietí vyjadril názor, že po technologickej stránke ten systém môže fungovať oveľa lepšie, ale že digitálne platformy, ako napríklad Google alebo Meta, predtým Facebook, boli dlho ponechané v takom divokom prostredí, kde mohli naozaj robiť všetko pre to, aby maximalizovali svoj zisk. Toto sa musí zmeniť na úrovni Európskej únie a tie legislatívy, ktoré sú tam pripravené, prechádzajú do praxe. Osobne si ale myslí, že celý ten proces nebude len o tom, ako skrotíme digitálne platformy, ktoré majú naozaj niekedy až nehumánne ciele, ale bude to aj o tom, ako my ako ľudia pochopíme, že prechádzame naozaj veľmi ťažkým krízovým obdobím, a že my ľudia sa potrebujeme týmto podmienkam prispôbiť, adaptovať sa. Že to vníma ako jeden z tých faktorov, ktoré nám ako spoločnosti pomôžu prekonať ďalšie veľké krízy 21. storočia, ako je napríklad klimatická zmena, migračné krízy, ktoré s tým budú spojené, a na to, aby sme ich zvládli, si potrebujeme osvojiť to, že naše rozhodnutia a naša schopnosť vysporiadať sa s tými krízami bude vždy stáť len na tom, ako veľmi sme schopní robiť informované rozhodnutia a na základe nich konať. V závere diskusie moderátorka vyzvala diskutérov, aby poskytli stručné kľúčové rady pre divákov, na čo sa zamerať v boji proti dezinformáciám. Podľa D. Púchovského prvotným signálom, že môže ísť o dezinformácie alebo manipuláciu je to, keď čítanie nejakého titulku článku v nás vzbudí napríklad silnú negatívnu emóciu, prekvapenie, šok, až hnev. Vtedy si ho treba prečítať dvakrát, prípadne overiť na iných stránkach, či to je pravda, pretože cieľom dezinformátorov je vždy spoločnosť rozdeľovať, vyvolávať hnev u ľudí, aby boli permanentne nahnevaní či už na štátne inštitúcie, alebo na nejaké konkrétne skupiny, alebo dokonca na nejaké krajiny. J. Kriššák upozornil na zmenu vlastných návykov. Uviedol, že nie je to len o overovaní informácií, ale aj o tom, že každý z nás môže zobrať zodpovednosť za to, akými informáciami krmíme svoju psychiku. Preferuje, aby ľudia čerpali z objektívnych médií, ktorých novinári dbajú na dodržiavanie etického kódexu, než čerpali informácie z nejakého Facebooku alebo influencersa, a doplnil, že namiesto toho, aby sme boli stále konštantne zahltení nejakými krátkymi príbehmi z reelsov na Facebooku a Instagrame, tak je dobré, keď si človek vybuduje návyky z 20. storočia, že sa napríklad vrátíme k tomu, že si čítame knihy, vzdelávame sa, hľadáme nejaký záujem, pri ktorom vieme stráviť dlhší čas a človek potom sám zistí, že aj jeho psychické zdravie, aj jeho vlastné formulovanie názoru na súčasný svet sa začne v rámci kvality zvyšovať.

Vzhľadom na obsah a typ programu – aktuálna publicistika a tiež vzhľadom na výhrady podávateľa podnetu sme namietaný obsah analyzovali z hľadiska **§ 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.:**

Prístup verejnosti k pluralitným, objektívnym a nestranným informáciám

Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný (...)

b) zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.

Medzi kritériá objektivity vo všeobecnosti zahŕňame: relevanciu, transparentnosť, presnosť, úplnosť, vecnosť, vyváženosť, rôznorodosť, aktuálnosť, zrozumiteľnosť, osvojenie si pozície odstupu a neutrality vo vzťahu k predmetu spravodajstva, absenciu stránenia.

Táto povinnosť vysielateľa sa vzťahuje na každý jeden spravodajský program alebo program aktuálnej publicistiky osobitne, objektívnosť a nestrannosť musí byť teda zabezpečená v rámci jedného programu. Rada v rámci svojej kompetencie posudzovať zabezpečovanie objektívnosti a nestrannosti spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky posudzuje každý jeden takýto program osobitne a jednotlivo, a z celkového obsahu relácie v zmysle vyššie uvedených kritérií objektivity.

V prípade relácie *Téma* išlo o názorovú prezentáciu dvoch hostí na aktuálnu tému šírenia dezinformácií, ktorých prejavy sú čoraz sofistikovanejšie, verí im čoraz viac ľudí a predstavujú pre spoločnosť čoraz väčšiu hrozbu.

Hostiami relácie neboli politici, ale odborníci v mediálnej oblasti - Tomáš Kriššák, odborník na informačnú bezpečnosť a David Púchovský, zakladateľ sociálnych sietí PZ SR. Hlavnou témou diskusie bola oblasť dezinformácií šírených najmä prostredníctvom sociálnych sietí, ich čoraz sofistikovanejšie prejavy, ich sila a hrozby z nich vyplývajúce. Obaja hostia poukázali na silnejúcu hrozbu nárastu dezinformácií a ich negatívny vplyv na rozdeľovanie spoločnosti. T. Kriššák za hlavnú príčinu ich nárastu označil vznik digitálnych platforiem a komunikačných technológií. Podľa neho tento fenomén začal narastať niekedy po roku 2013, a je úzko previazaný s aktivitami Ruskej federácie voči Ukrajine. Ide o hybridné pôsobenie, ktoré je súčasťou hybridnej vojny, dezinformácie a hoaxy sa stali každodenným nástrojom, ktorým je do určitej miery menežovaná verejná mienka. D. Púchovský predstavil aktivity PZ SR, konkrétne stránku bojujúcu proti hoaxom a dezinformáciám, pričom poukázal na jej dočasné znefunkčnenie. Súčasne upriamil pozornosť na spustenie nového projektu Hoaxy a podvody, ktorý by mal byť pokračovaním apolitických aktivít v boji proti dezinformáciám. Hostia sa vyjadrovali k pôvodom dezinformácií, ktoré spájajú najmä s obdobím pandémie, vojny na Ukrajine, celosvetovej migrácie obyvateľstva. Informovali, že za šírením dezinformácií stoja najmä sociálne siete Telegram, Facebook, Meta a neexistencia ich účinnej regulácie. Poukázali na psychologické i sociálne podhubie dezinformácií, veľkú hrozbu ďalšieho potenciálneho šírenia dezinformácií a hoaxov vidia aj v spojitosti s nárastom ich zámerného zneužívania zo strany vplyvných politických a podnikateľských síl. V závere uviedli odporúčania v boji proti dezinformáciám, ktoré vidia najmä v šírení osvetu, permanentného preverovania a overovania si zdrojov informácií, ako aj v zmene vlastných návykov v oblasti svojej psychiky, odpútania sa od vplyvu anonymných influencerov, vyhľadávania objektívnym zdrojov informácií či vlastného formulovania názoru na súčasný svet.

Podľa nášho názoru boli princípy objektívnosti a nestrannosti debaty dodržané. Hostia – odborník na informačnú bezpečnosť a zakladateľ sociálnych sietí policajného zboru tlmočili názory odbornej obce, ktorú zastupovali, a v ktorej získali dlhoročnú prax. Na danú tému relácie vnímanú v širších súvislostiach prezentovali svoje vlastné názory, na ktoré im bol vyčlenený pomerný čas. Nezaznamenali sme neobjektívne stránenie zo strany moderátorky k prezentovaným informáciám a témam.

Na margo výhrad podávateľa podnetu voči nevyváženosti relácie a prezentovania rovnakých názorov hostí relácie uvádzame, že dramaturgia programu, výber tém a skladba hostí diskusných programov spadajú plne do kompetencie vysielateľa a vedenia redakčného tímu v zmysle § 16 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z., podľa ktorého vysielateľ vysiela programy slobodne a nezávisle. Rada v rámci svojej rozhodovacej praxe rešpektuje danú kompetenciu vysielateľa, do výberu hostí relácie nezasahuje. Výber hostí neprezentoval zástupcov súčasnej politickej scény, predstavoval názory časti odbornej verejnosti v zastúpení odborníkov profesionálne sa venujúcich témam informačnej bezpečnosti a boja proti šíreniu dezinformácií. To, že hostia našli zhodu v témach hrozby a príčin nárastu dezinformácií, ich negatívneho vplyvu na rozdeľovanie spoločnosti, či v pôvode dezinformácií, ktoré v súčasnosti spájajú najmä s obdobím pandémie, vojny na Ukrajine a celosvetovej silnejúcej vlne migrácie obyvateľstva nie je podľa nášho názoru v rozpore s objektivitou relácie.

Podľa nášho názoru princípy objektivity boli v diskusii zachované, divák si na základe názorov hostí a na základe položených a doplňujúcich otázok zo strany moderátorky mohol na preberané témy vytvoriť svoj vlastný úsudok.

* * *

ZÁVER:

Na základe uvedeného sa domnievame, že odvysielaním relácie *Téma* zo dňa 26. 1. 2024 nedošlo k porušeniu **§ 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.**

Podnet na preverenie navrhujeme posúdiť ako **neopodstatnený**.

Prepis/popis monitorovaného vysielania k Správe o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z. (podnet na preverenie č. 0081/SO/2024)**Monitorované vysielanie:** Téma**Deň vysielania:** 26. 1. 2024**Čas vysielania:** 9:30 hod.**Vysielanie bolo monitorované zo záznamu vysielateľa.****časový kód záznamu o cca:****9:30:54**

Moderátorka: „Pekný deň. Sledujete reláciu téma hoaxy a podvody. Verí im stále viac ľudí a sú čoraz sofistikovanejšie. Podľa odborníkov sa v poslednom období menia ich autori. Kým v minulosti išlo prevažne o manipulátorov pôsobiacich na dezinformačných weboch, dnes ich šíria aj ľudia s politickými ambíciami. Podrobnosti už s mojimi hosťami. Tomáš Kriššák odborník na informačnú bezpečnosť pekny deň.“

Kriššák: „Dobrý deň“

Moderátorka: „A je tu s nami aj David Púchovský, zakladateľ sociálnych sietí policajného zboru. Dobrý deň, vitajte u nás.“

Púchovský: „Dobrý deň.“

Moderátorka: „Tak ja sa úplne na úvod obrátim, pán Kriššák na vás. Hoaxy a podvody nie sú žiadnou novinkou. Sú súčasťou našej spoločnosti roky rokúce. Povedzme našim divákovi, prečo sa práve teraz rozprávame, ale o tejto téme. Aká je v súčasnosti sila dezinformácií?“

Kriššák: „Tak v súčasnosti je sila dezinformácií čoraz väčšia a väčšia. Môže za to vlastne rozvoj digitálnych platforiem a komunikačných technológií, ktoré dnes vlastne používa celá spoločnosť nielen na Slovensku, ale na celom svete. A vlastne práve tieto technológie prispeli k tomu, že každý z nás je médium, každý z nás môže vytvárať informácie. Zvýšil sa počet informácií, ktorými sme každý deň doslova zahltení a obrovské množstvo týchto informácií je vlastne skratkovitých, zmätočných. Mnohé z nich sú vlastne cieľovo domov vytvorené s cieľom manipulovať verejnosť a v podstate tento fenomén začal narastať dá sa povedať na Slovensku niekedy po roku dve tisíc trinásť. Je to úzko spojené vlastne s aktivitami Ruskej federácie voči Ukrajine. Je to v podstate hybridné pôsobenie, súčasť hybridnej vojny a naša spoločnosť vlastne týmto fenoménom bola vtedy výrazne zasiahnutá. Odvtedy tento problém u nás narastá a vlastne dosť by som povedal, že to kopíruje ten spoločenský a vnútropolitický vývoj, kedy sa vlastne dezinformácie a hoaxy stali naozaj až takým každodenným nástrojom, ktorým je do určitej miery, nechcem to povedať veľmi nevhodne, ale povedal by som, že menežovaná, verejná mienka. Takže je to veľmi silný a prítomný fenomén.“

Moderátorka: „Ja som v úvode spomínala, že pomerne novinkou je, že sa zmenili šíritelia dezinformácií. Tak kto stojí aktuálne za týmito klamstvami, ktoré sa šíria?“

Kriššák: „Tak v podstate stalo sa to nástrojom mnohých relevantných politických síl na Slovensku.“

A čo vlastne vidíme je, že napríklad v žiadnej inej krajine v Európe nie je napríklad tak silná so svojim napríklad facebookovým účtom a aktivitami práve na sociálnej sieti ako je Facebook alebo Telegram napríklad Ruská federácia alebo niektoré spriaznené kanály, ktoré sa snažia vlastne šíriť naratívy, ktoré vyhovujú záujmom Ruskej federácie. Takže, takže na Slovensku aktuálne sú vlastne títo aktéri, povedal by som, že dominantne zodpovední za vznik a šírenie tých informačných hrozieb, ktorým je naše obyvateľstvo vystavené.“

Moderátorka: „Pán Púchovský, vy ste okrem iného zakladateľom pre mnohých dobré známe stránky na Facebooku, hoaxy a podvody, polícia Slovenskej republiky. Táto stránka bola naposledy aktívna začiatkom decembra. Tak skúsme našim divákovi priblížiť tú problematiku. Čo sa stalo, prečo ste prestali?“

Púchovský: „Tak ukončenie tej stránky v rámci polície by bolo na základe politického rozhodnutia po voľbách, samozrejme. Ale v tomto kontexte, kontexte by som uviedol asi tak, že boj proti hoaxom v rámci polície, tak o tomto rozhodol vlastne ešte Robert Kaliňák a jeho ľudia v roku 2017. Že vlastne týmto bojom sa má polícia zaoberať. Taký ten intenzívnejší boj nejakej takej odbornejšej úrovni bol rozbehnutý ešte za pána Pellegriniho a jeho vlády. Ale v podstate potom prišli krízové roky ako COVID, vojna, možno niektoré entity, skupiny zistili, že proti tým dezinformáciám sa neoplatí bojovať, ale dajú sa využívať na ovplyvňovanie verejnej mienky. Po týchto voľbách a vlastne po tom obrovskom tlaku, ktorý bol na úradníkov ako sme boli my, ktorí si vlastne svoju prácu robili apoliticky, tak došlo k tomu politickému rozhodnutiu, že vlastne tie dezinformácie sa na štátnej úrovni nebudú vôbec riešiť. Takže aj tá komunikácia polície proti dezinformácii na stránke, ktorú ste uviedli, bola v podstate zastavená. Tá stránka nebola zrušená. Každý si ju môže pozrieť.“

Moderátorka: „Existuje ale nejaký.“

Púchovský: „Nie je aktívna a podľa mojich informácií vlastne nikto nevie vlastne čo robiť s touto stránkou a ako sa postaviť k dezinformáciám.“

Moderátorka: „Bol to podľa vás dobrý krok, že ste prestali byť aktívny na tejto stránke? Pretože rozumiem tomu, že ako štátna správa vystupovať nemusí, čo sa týka takýchto informácií, ale predsa len sú dôležité a prínosné pre ľudí. Keď vy ste im tam vysvetľovali, vlastne poukazovali ste na tie klamstvá, ktoré sa šíria a na základe podložených faktov ste ich vyvracali.“

Púchovský: „Tak určite to nebolo správne rozhodnutie, lebo dezinformácie sú novodobým fenoménom. Je to neviditeľný nepriateľ, ktorého nemôžeme vidieť ako napríklad nejaké vojsko, ale má možno aj väčšiu silu ako vojsko, lebo dokáže ovplyvňovať dianie v krajine, dokáže vplývať na inštitúcie, na demokratické zriadenie a je to naozaj veľmi silný protihrač. Takže keď takto, štát sa zbavuje jedného nástroja proti tomuto nepriateľovi, tak ho výrazne oslabí. Tam by som možno ešte dodal, že ak mal niekto problém s mojou osobou, lebo tam boli samozrejme vyvíjané tlaky najmä na mňa, lebo verejnosť poznala a pozná iba mňa z toho tímu analytikov, tak pokojne som mohol odísť a aj som odišiel dobrovoľne. Ale ten projekt mohol pokračovať. Nemalo to nič so mnou. Niektorí ľudia tam stále ostali. Sú pripravení bojovať za Slovensko aj v tejto hybridnej vojne. Čiže naozaj je to veľká škoda, že takýto nástroj v podstate je neaktívny.“

Moderátorka: „Čiže ešte jednu doplňujúcu otázku dám. Vy ste vlastne dostali stopku od rezortu vnútra. Dobre tomu rozumiem, že nemôžete takýmto spôsobom informovať ľudí na sociálnych sieťach?“

Púchovský: „Áno, áno, tam som zverejnil jeden konkrétny status. Už to bolo v podstate po vymenovaní terajšej vlády. Prišiel tam zásah priamo z ministerstva vnútra, že ten status musí byť vymazaný a vlastne predmetom toho statusu, ktorý nebol vôbec žiadnym spôsobom kontroverzný, bolo len pripomenutie dezinformačného naratívu z jari. Ak si spomínate, tak sa šírilo, že Slováci budú mobilizovaní do vojny na Ukrajinu v septembri. Spájalo sa to dokonca aj s tým, že kvôli voľbám, aby neboli voľby, čiže mnoho Slovákov desiatky tisíc aj podali žiadosť o odopretie výkonu vojenskej služby práve kvôli tejto dezinformácii. Čiže to bol aj ten reálny zásah do reálneho života, ako tie dezinformácie môžu vplývať. Takže ja som to v podstate len pripomenul, že už je november a Slováci sú na Slovensku, hej?“

Moderátorka: „A museli ste to stiahnuť.“

Púchovský: „Neviem prečo. Bolo to len pripomenutie a vlastne aj taká taktika pripomenutia bola v minulosti úspešná, lebo upozorňovali sme retroaktívne, že tie hoaxy naozaj sú hoaxami stále. A teda čo sa deje.“

Moderátorka: „Každopádne spúšťate nový projekt. Nevzdali ste sa. Ten bude mať názov, respektíve už má hoaxy a podvody. Tak čo si tí naši diváci môžu predstaviť?“

Púchovský: „Bude to plynulé pokračovanie aktivít, ktoré sme robili v rámci policajného zboru. Nič viac, nič menej. Chcem dodať, že to bude apolitický projekt, čiže ľudia a verejnosť nemôže očakávať, že tam budeme vstupovať do politického boja. Nebudeme menovať politikov ani politické strany, či presne tak ako za čias polície, aj keď nás niektorí obviňovali, že sme sa zapájali do nejakého politického boja, ale naozaj nikdy tam nebolo meno politika z domácej scény alebo politickej strany. No a konkrétne, aby som bol, tak budeme vysvetľovať hoaxy, klasické, ktoré sa nejak masovo budú šíriť na sociálnych sieťach, ale budeme aj proaktívne vytvárať rôzne edukatívne preventívne kampane, aby sme upozorňovali na rôzne symboly, výročia späté so Slovenskou republikou, ktoré môžu mať vplyv na nejakú našu informačnú bezpečnosť.“

Moderátorka: „Pán Kriššák keď vypukla pandémia koronavírusu, tak mnohí odborníci hovorili, že spolu s ňou vypukla aj hybridná vojna, alebo teda dezinformácií bolo viac ako predtým. Čo je teraz také to gro alebo to kľúčové, na čo sa dezinformátori a šíritelia klamstiev zameriavajú? Aká je tá téma?“

Kriššák: „Ono, manipulátori sa vlastne dnes aj trochu vracajú, napríklad aj k pandémie. Snažia sa vlastne ľudí stále presvedčiť takým rôznymi živými naratívami, ktoré majú v podstate zvýšiť dôveru tu v ten falošný príbeh o tom, že sme vlastne boli akýmsi spôsobom pripravení o slobodu a nútení vlastne robiť niečo, čo bolo neefektívne a úplne zbytočné napríklad nosenie rúšok. Alebo sme sa nechali napríklad očkovať. Čiže sú snahy vlastne ďalej manipulovať spoločnosť, ktorá bola v podstate týmto ťažkým obdobím veľmi traumatizovaná. Ale manipulátori naozaj skúšajú nové a nové techniky, taktiky a príbehy, ktorými manipulujú slovenskú verejnosť. A v poslednom období napríklad veľmi výrazne sa snažia rozdeliť spoločnosť. Práve napríklad cez príbehy, ktoré sa týkajú Ukrajiny, ktoré sa týkajú toho, aby vlastne zmenili spôsob, akým ľudia vnímajú to, že či je nelegitímne pomáhať a podporovať Ukrajinu. Snažia sa vlastne vyvolať dojem, že Ukrajina je ako keby sama nejakým spôsobom na vine za to, že vlastne bola napadnutá Ruskou federáciou, čo je konflikt, ktorý vlastne trvá už viac ako dekádu a povedal by som, že ešte medzi také ďalšie témy patrí napríklad migrácia. To je vlastne prítomné naprieč celou Európou, že vlastne umelo vyvolávaný aj strach, obavy vlastne z toho, že je v podstate naozaj situácia taká, že sme od roku dvetisíc pätnásť v podstate stále kontinuálne vystavení určitej zvýšenej migrácii, ktorá nie je síce nebezpečná, ale to samotné sa vlastne stáva predmetom manipulácie a vytvárania umelého strachu spoločnosti. Čiže dá sa skonštatovať, že manipulátori veľmi dobre vedia, ktoré tie skutočné elementy okolo nás môžu vyvolať v spoločnosti strach a tak sa cez ne snažia vlastne vytvoriť tie falošné prehnané príbehy, ktorými sa vlastne potom snažia tú emóciu spoločnosti gradovať, aby tak získali, dá sa povedať spoločenskú atmosféru, kedy ľudia už nad vecami nevedia viesť diskusiu racionálne. Zamýšľajú sa vlastne nad tým pokojne, ale reagujú pudovo. Reagujú na základe strachu a tak sa vlastne dosiahne ten efekt, kedy je možné s davom pracovať oveľa jednoduchšie. A vlastne vieme z minulosti, aké sú tieto faktory, takéto javy, takéto dynamiky nebezpečné.“

Moderátorka: „Musím aj ja sama povedať, že za posledné obdobie som spozorovala, že naozaj šíria sa klamstvá ohľadom teda ruskej agresie na Ukrajinu, čo je také to podhubie, ktoré sa vytvára pre tých šíriteľov dezinformácií, alebo prečo to robia, kde to robia, kde nachádzajú takých tých ľudí, ktorí tomu skutočne veria?“

Kriššák: „No vďaka analytickým nástrojom vieme, že digitálne platformy slúžia vlastne rôznym aktérom na rôzne ciele. Napríklad na Slovensku je, dá sa povedať najviac radikálnou platformou Telegram, kde napríklad nie sú absolútne žiadne regulácie a tam je vlastne miesto, kde sa vlastne uchýlilo aj mnoho aktérov, ktorí predtým šírili rôzne radikálne manipulácie, dezinformácie a podobne na iných platformách. Čiže Telegram je v podstate, povedal by som, že také srdce temnoty toho informačného priestoru a tam sa nachádza aj taká technika, že mnohí tí manipulátori tam vlastne dennodenne prinášajú nové a nové príbehy. Takže tam vlastne prebieha niečo ako ab testovanie a vlastne na základe toho, keď vidia, že tu je nejaký naratív, ktorý nefunguje, tak ten vlastne odumrie. Ale keď majú niečo, čo vlastne vidia, že ich publikum s tým dobre reaguje, tak vlastne takáto informácia sa potom rozšíri aj do ďalších platforiem ako napríklad na YouTube, na Facebook a Instagram. A tam vlastne potom vidieť, že sa z toho stáva niečo, čo začne byť spoločnosťou akceptované, pretože to prichádza z mnohých smerov, od mnohých aktérov a ľudia naozaj sú tomu vystavení v takej veľkej miere, že tomu naozaj začnú eventuálne veriť.“

Moderátorka: „Pán Púchovský, tu nadviažem, lebo vy ste sa niekoľko rokov venovali práve tomu, aby ste ľuďom ukazovali tú pravdu, vyvracali dezinformácie. Čiže aká bola platforma, na ktorej ste vy práve k tým dezinformáciám prichádzali? Dá sa vôbec nájsť ten koreň toho problému odkiaľ sa začnú šíriť tie dezinformácie?“

Púchovský: „Určite áno a tam dôležitú rolu zohrali fanúšikovia stránky. A to im musíme poďakovať opakovanne, pretože vďaka tomu, že sme si vytvorili nejaký vzťah ako inštitúcia, polícia a verejnosť, tak s dôverou sa na nás obracali. Posielali nám desiatky správ denne, desiatky tipov a boli vlastne takým najlepším monitorovacím nástrojom. A tie hoaxy sa šírili hlavne na sociálnych sieťach. Bol to Facebook a ako spomínal Tomáš, Telegram. Čiže boli to platformy, kde sa dodnes v podstate šíria rôzne závadové obsahy, voči ktorým napríklad spoločnosť Meta vôbec nezasahuje a naopak, my sme sa stretávali

s takými správami, že rôzne stránky, ktoré boli zamerané na vysvetľovanie dezinformácií, boli zo strany Facebooku blokované.“

Moderátorka: „Vy ste mi teraz obaja páni vymenovali niekoľko tých platforiem, o ktorých je verejne známe, že teda šíria tie dezinformácie, respektíve, že tam sa tí šíritelia nachádzajú. Čiže prečo tí ľudia, toľkí ľudia stále dezinformáciám veria? Pretože stále je veľmi veľa overených zdrojov, médií atď. a oni sa uchylujú stále k tomu, čo už vieme, že teda je platformou pre šírenie klamstiev.“

Kriššák: „Vysvetlenie je mnoho. Začal by som možno psychologickým. Psychologické vysvetlenie je také, že práve dezinformácie ponúkajú ľuďom, ktorí cítia napríklad strach a nevedia si ho zracionalizovať, nevedia si ho spojiť s realitou, tak vlastne tie dezinformácie im ponúkajú tú alternatívu, že to ich vnútorné prežívanie má konečne nejakú formu, kedysi vlastne vedia povedať áno, tak to čo cítim je v poriadku. To čo cítim je správne. Pretože tu tento človek mi napríklad hovorí, že svet ovládajú nejaké temné elity, ktoré majú s nami všetkými nejaké zlé a temné plány. A človek, keď vlastne vo vnútri cíti napätie a strach a naozaj v týchto krízových rokoch je úplne prirodzené, že ľudia tieto veci cítia, tak títo manipulátori vlastne ten strach v ľuďoch zneužívajú, aby im ponúkli falošný príbeh, ktorý potom vlastne donesie do psychiky toho človeka, ktorý sa nevie s týmto vyrovnáť pocit pochopenia, pocit vyrovnania. Ale presne vlastne už tým pochopením vlastne nadväzujeme na tú druhú časť toho vysvetlenia. To sociálne vysvetlenie. A to je, že vlastne v tých dezinformačných kanáloch v podstate vznikajú také drobné sup kultúry. Čiže ľudia vlastne nachádzajú podobné hlasy, podobné myšlienkové prúdy, ako sú tie ich a dokážu sa s tými ľuďmi stotožniť. Nachádzajú tam pochopenie, ktoré napríklad nenachádzajú vo svojej rodine, v práci, v inom kolektíve. A tak vlastne vzniká čoraz väčšia subkultúra, ktorá si vlastne udržiava nejaké vnútorné presvedčenie. A to vlastne ďalej smeruje aj k tomu, že naša spoločnosť je tým viac polarizovaná a rozdelená. Pretože keď sa pozrieme napríklad na situáciu, ako svet vyzeral ešte v 20. storočí, kedy sme vlastne dominantne mali menej zdrojov informácií a vedeli sme tým pádom ako spoločnosť mať väčšiu zhodu v tom, že $2 + 2$ sú 4, tak dnes, keď vlastne z každého možného zdroja dostaneme možno mierne inú interpretáciu reality, tak je úplne prirodzené, že tá spoločnosť sa začne fragmentovať, rozdeľovať a to je tiež ďalšie veľké riziko, ktorému čelí celý svet a ktorý v podstate je veľmi prítomný aj na Slovensku.“

Púchovský: „Ja by som ešte možno doplnil, že treba si uvedomiť, že prečo tie dezinformácie sú na Slovensku tak úspešné, tak ja pochybujem, že minimálne v Európskej únii je krajina, kde tie dezinformácie boli tak skryto alebo aj neskryto, podporované vplyvnými politickými a podnikateľskými silami ako na Slovensku uplynulé roky. A keď sme my ich vyvracali v rámci polície tie hoaxy, tak my sme si uvedomovali, aké politické sily šíria tieto dezinformácie. Ale nemohli sme jednoducho my bojovať proti politickým stranám ako nejaká ozbrojená zložka. Čiže my sme len vysvetľovali tie dezinformácie. Ale pokiaľ naozaj sú to vplyvní mienkotvorní ľudia, ktorí si na tom postavili svoj úspech, sú schopní ísť doslova aj cez mŕtvolu len preto, aby dosiahli svoje ekonomické, politické záujmy, tak naozaj je to veľmi náročné, keď autority sa doslova takto postavili nejak proti sebe. Nedokážu sa spojiť proti dezinformáciám, ktoré sú v podstate ako rakovina, že rozkladajú našu spoločnosť. Takže toto je ten možno jeden z hlavných dôvodov, prečo na Slovensku majú dezinformácie úspech.“

Moderátorka: „No a to ma zaujíma, pretože viem, že cieľom vašej novej platformy je vysvetľovať ľuďom, ako sa vyznať aj v informáciách. Ako to chcete spraviť, lebo tí, ktorí už veria dezinformáciám, ťažko ich presvedčíte o tej pravde alebo o tom, že to, čomu veria, nie je pravda.“

Púchovský: „Sme si to uvedomovali aj v rámci polície, že ak je človek už presvedčený skalopevne, tak bude to veľmi náročné ho nejak presvedčiť naspäť, že keď neveria ani odborníkom, keď spochybňuje lekárov, keď ich útočí na ich dokonca nejak v osobnom styku. Čiže sme sa vždy zameriavali možno na tú šedú zónu, na tých ľudí, ktorí povedia, že čítajú aj také zdroje, aj také. Chceli sme im prezentovať nie naše názory, administrátorov, policajtov, úradníkov alebo teraz už len administrátorov v tom novom projekte, ale názory expertov, vyštudovaných ľudí, ktorí tu zachraňujú napríklad životy, ktorí sa vedia vyjadriť k tomu, čo je radiácia, že tu radiácia neprichádza z Ukrajiny. Čiže bude to postavené, aj to bolo postavené na názoroch expertov.“

Moderátorka: „Akú máte spätnú väzbu doteraz od ľudí na to, čo ste robili a čo robiť idete?“

Púchovský: „Tak tá spätná väzba ma prekvapila, lebo projekt hoaxy a podvody trvá v podstate len tretí deň. Rozbiehame sa ešte prostredníctvom výzvy sme vyzbierali naozaj nejakú už značnú čiastku na ten štart nového projektu, keďže budujeme ho od nuly a aj tie správy, ktoré dostávame, sú len povzbudivé.“

Množstvo ľudí dokonca sa chce zapojiť do tímu, či už formou nejakých príspevkov, že budú vytvárať alebo budú dokonca zháňať expertov, ktorí sa budú vyjadrovať. Takže naozaj ma to príjemne prekvapilo.“

Moderátorka: „Nestretli ste sa poprípade niekedy počas tých rokov čo sa tomuto venujete aj s nejakým agresívnym správaním alebo s vyhrážkami, pretože bojujete proti dezinformačnej scéne. Aj my to vidíme v redakcii, že často nám prídu e-maily výhražné alebo sa niekomu nepáči, čo vysielame.“

Púchovský: „Tak s mojou osobou sú späť takéto vyhrážky v podstate od COVIDu aj doposiaľ. Chodia na pravidelnej báze, takže nie je to nejak nič nové, ale je to smutné, že vlastne človek sa nevie proti tomu nejak brániť. Keď som to porovnal, ten Facebook napríklad Facebook zmaže radšej nejaký pozitívny článok, niečo proti dezinformáciám a naozaj ten nenávistný obsah tam nechá. Takže beriem to ako súčasť svojej práce. Aj ma prenasledoval prenasledovala jedna osoba napríklad v minulosti počas COVIDu. Takže. Bohužiaľ je to taká je situácia a čo sa dá robiť, tak určite ma to neodradí. Nikdy.“

Moderátorka: „Nie je to pre vás niečo k tomu, aby ste sa rozhodli, že s tým prestanete?“

Púchovský: „Nie, nie. Pre mňa je to taká zaujímavosť. Ja si rád prečítam o sebe všelijaké správy. Zasmejem sa na tom tak, že naozaj nikam neodchádzame.“

Moderátorka: „Kľúčová otázka ale je, ako vieme bojovať proti šíreniu hoaxov my všetci. Pretože ako sme už hovorili, je ťažké vyznať sa v tých informáciách a teda byť si vedomý toho, že je potrebné sledovať len overené zdroje teda už asi úplne nestačí. Čo je kľúčom k tomu úspechu?“

Kriššák: „Tak ja sa vo svojej práci aj vo svojom živote snažím držať takého štefánikovského motta, pravde veriť a pravdu žiť. A v podstate pre mňa je, pre mňa je dôležité sa stále v tom priestore pohybovať. Ako človek, ktorý si uvedomuje, že to, čo píšem, to čo hovorím, jednoducho má nejaký dopad hoci aj len na pár ľudí a ja cítim proste nejakú formu zodpovednosti za to, čo okolo seba šírim. Čiže informácie si overujem, informácie sa snažím formulovať tak, aby boli zrozumiteľné a zároveň si vlastne uvedomujem, že čokoľvek čo poviem, tak sa dostane k ľuďom, ktorí sa na základe toho proste budú nejak rozhodovať. Čiže usilujem sa o to, aby ľudia robili informované rozhodnutia. Tiež chodím robiť prednášky na školách, tiež chodím proste vzdelávať ľudí do rôznych inštitúcií a podobne, aby v podstate to povedomie o tom, že čo môžeme robiť ako spoločnosť v rámci informačnej bezpečnosti, sa zvyšovalo. A jedna z vecí, ktorá mi príde, že tiež veľmi dôležitá, je, aby sme sa vlastne sami pozreli na to, ako môžeme zlepšiť napríklad aj vzťahy v našej spoločnosti. Lebo nie je to len o tom mať za každých okolností pravdu a objektívne informácie, ale je to aj o tom, aby sme vlastne pestovali určitú kultúru slušnej diskusie, slušnej komunikácie a prinášali to do svojich rodín, do svojich kolektívov a mysleli pritom vlastne aj na to, že každý potrebuje byť akceptovaný, rešpektovaný. A preto vlastne do tej konverzácie vždy tu akceptáciu a rešpekt priniesť. Spolu s tým, že naozaj integritou toho celého procesu je mať aj objektívne informácie. Čiže toto všetko ak človek dodrží ako nejaký kompletný balík, tak myslím, že ako spoločnosť sme naozaj na správnej ceste sa z tejto krízy, z týchto kognitívnych chorôb, ktoré priniesli dezinformácie, hoaxy, vyliečiť a ja verím, že sa nám to eventuálne podarí.“

Moderátorka: „Áno, znie to pomerne jednoducho. Tá prax je potom už trošku náročnejšia. Každopádne žijeme v demokratickej spoločnosti, ľudia môžu povedať, čo chcú, ale ja mám pocit, že tie sociálne siete a ten internet a teda online priestor je až tak hyper demokratický priestor. Čiže nedalo by sa to nejak možno regulovať? Ešte lepšie ešte viac, aby sa tam tie dezinformácie nešírili, aby sa vedelo, teda že čo je pravda, čo nie je pravda?“

Kriššák: „Tak po technologickej stránke ten systém môže fungovať vždy oveľa lepšie. Bohužiaľ, digitálne platformy boli dlho ponechané, povedal by som, v takom divokom prostredí, kde mohli naozaj robiť všetko pre to, aby maximalizovali svoj zisk, čo je vlastne úplne evidentné, keď sa pozrieme, ako v minulosti fungovali platformy spoločnosti Googlu alebo spoločnosti Meta predtým Facebook. Toto sa musí zmeniť na úrovni, ktorú my na Slovensku nejakým spôsobom neovplyvníme. Toto je napríklad riešenie na úrovni Európskej únie a tie legislatívy, ktoré sú tam pripravené, prechádzajú do praxe, sú v celom tomto procese veľmi dôležité. Ale ja si myslím, že ten celý proces naozaj nebude len o tom, ako skrotíme digitálne platformy, ktoré majú naozaj niekedy až nehumánne ciele. Ale bude to vlastne aj o tom, ako my ako ľudia pochopíme, že prechádzame naozaj veľmi ťažkým krízovým historickým obdobím a my ľudia sa potrebujeme taktiež naučiť na tieto podmienky prispôbiť, adaptovať sa a v podstate ja to vnímam, že je to jeden z tých faktorov, ktoré nám ako spoločnosti pomôžu vlastne prekonať ďalšie veľké krízy 21. storočia, ako je napríklad klimatická zmena, migračné krízy, ktoré s tým

budú spojené a podobne. Na to, aby sme zvládli tie krízy, ktoré nás čakajú, si proste potrebujeme ako spoločnosť osvojiť to, že naše rozhodnutia a naša schopnosť vysporiadať sa s tými krízami bude vždy stáť len na tom, ako veľmi sme schopní robiť informované rozhodnutia a na základe nich konať.“

Moderátorka: „Pán Púchovský, vy ešte stále kreujete tím ľudí pre váš projekt, tak ak nás teraz pozerá niekto, kto by sa rád aktívne zapojil do boja proti dezinformáciám na Slovensku, môže tak urobiť?“

Púchovský: „Samozrejme, budeme radi. Máme webstránku hoaxy a podvody.bodka.sk. Tam nájde kontaktné informácie a naozaj hľadáme kohokoľvek, či už vie písať texty, robiť s grafikou, prípadne video, alebo je sám odborník napríklad lekár, vedec, ktorý by nám vedel dodávať expertné podklady, lebo my nechceme šíriť svoje názory, ale naozaj to stavať na tých odborníkoch, tak budeme radi, keď sa nám ozve prostredníctvom tejto platformy Hoaxy a podvody.sk.“

Moderátorka: „Od oboch ma teraz zaujíma, keďže sa v tejto sfére pohybujete už dlhšie, teda nejaké kľúčové rady pre našich divákov, nejakých pár bodov, na čo sa naozaj zamerať, pri tom, ako si čítam nejakú informáciu, pozerám niečo, čo mi dáva nejakú informáciu ako vedieť rozoznať, teda povedzte z vašej praxe, ako to vyzerá.“

Púchovský: „Tak taký prvotný signál, že môže ísť o dezinformáciu alebo manipuláciu, tak to je to, keď pri čítaní nejakého titulku článku to vo vás vzbudí negatívnu emóciu, prekvapenie, šok, až také nahnevane možno. Tak treba si to naozaj prečítať dvakrát, prípadne overiť na iných stránkach, či to je pravda. Pretože cieľom dezinformátorov je vždy tú spoločnosť rozdeľovať, vyvolávať hnev u ľudí, aby boli permanentne nahnevaní či už na štátne inštitúcie, alebo na nejaké konkrétne skupiny, alebo na nejaké krajiny dokonca. Takže naozaj treba na tie emócie dbať.“

Moderátorka: „Áno, oni dokonca niekedy tí šíritelia klamstiev presviedčajú aj svoje okolie, že tie overené zdroje práve sú tie neoverené a teda, že klamú tí ľudia, ktorí overene informujú. Takže vaše kľúčové rady na záver.“

Kriššák: „Povedal by som, že sa na to dá pozrieť aj ako na možnú zmenu takého vlastného alebo vlastných návykov, takej mediálnej diéty. Nie je to len o overovaní informácií, ale aj o tom, že každý z nás môže zobrať zodpovednosť za to, akými informáciami krmíme svoju psychiku. A ja napríklad preferujem to, aby som si napríklad kupoval alebo predplácal napríklad objektívne médiá, ktoré na Slovensku máme, myslím, že zastúpené vo veľkom počte a oveľa radšej vlastne ako z nejakého Facebooku alebo nejakého influencera získavame dôležité informácie od novinárov, ktorí viem, že proste pracujú profesionálne, overujú si informácie a šíria ich vlastne s tým, že dbajú na dodržiavanie etického kódexu. A tiež by som doplnil, že namiesto toho, aby sme boli stále konštantne zahľtení nejakými krátkymi príbehmi napríklad z nejakých reelsov na Facebooku, na Instagrame, tak je dobré, keď si človek vlastne znovu ako keby vybuduje tie návyky. Povedal by som si, že z 20. storočia, ako napríklad, že sa vrátíme k tomu, že si nejaký dlhší čas čítame knihy. Hľadáme proste nejaký záujem, pri ktorom vieme stráviť dlhší čas a vlastne človek potom tak sám zistí, že keď sa vráti ako keby do toho starého informačného sveta, tak jeho aj psychické zdravie, ale aj jeho vlastne formulovanie toho názoru a názoru na súčasný svet sa začne vlastne naozaj zvyšovať v rámci kvality.“

Púchovský: „Ešte posledná veta. Tak položte si otázku, že boli sme mobilizovaní?“

Moderátorka: „Ďakujem pekne, že ste páni prišli. Ešte teda ešte raz pre našich divákov dopoviem, že tu s nami bol odborník na informačnú bezpečnosť Tomáš Kriššák ďakujem pekne.“

Kriššák: „Ďakujem pekne.“

Moderátorka: „A tiež David Púchovský, zakladateľ sociálnych sietí policajného zboru. Aj vám ďakujem, že ste si našli čas pre našich divákov.“

Púchovský: „Ďakujem pekne.“

Moderátorka: „No a vám ďakujeme za pozornosť. Relácia Téma je teraz na konci. Naše vysielanie ale samozrejme, pokračuje, tak verím, že zostanete s nami. Pekný deň.“